

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Möistkond

1. Šotimaal Loch Nessi järves elavat koletist on jäädvustatud paljudele fotodele ja hiljem ka videotele, kuid kõik need on osutunud võltsinguteks. 2018. aastal otsustas Loch Nessi koletise saladuse lahendada Otago ülikooli professor Neil Gemmel, kes võttis järvest 300 eDNA-proovi. Pärast nende analüüsimist teatas Gemmel, et järvevees leiti hulgaliselt ühe elusolendi DNAd, keda on ilmselt ka järvekoletiseks peetud. Euroopas on küsitav punases nimestikus märgitud kriitiliselt ohustatud liigina, kellel looduslike vaenlasi täiskasvanuna pole. Alla 8 °C lõpetab toidu otsimise ja langeb taliuinakusse.
2. Küsitav film (2010) on võitnud 4 Oscarit, olles sh esimeseks Austraalia parimaks filmiks. Lavastajaks oli Tom Hooper. Enne Oscarite võitmist oli filmi reitinguks USAs „R“, mis tähendas, et enne 17-aastaseks saamist ei tohtinud seda täiskasvanu juuresolekuta vaadata. Hiljem valmis mahedam versioon. Taustal kuulete Beethoveni 7. sümfoonia II osa, mida kuuleb muu hulgas filmi kõige mõjusamatel hetkedel.
3. Soomusrongide tähtsust Eesti Vabadussõjas võib nii üle kui ka alahinnata. Et rongid omavahel sassi ei läheks on Eesti vabariigis soomusronge nummerdatud, aga neile on ka “päris” nimesid antud. Kuidas oli esimese laiarööpmelise soomusrongi nimi? Ja mis nime kandis viimasena ehitatud soomusrong?
4. On räägitud, et uus koroonaviirus võis pärineda madudelt, nahkhiirtelt või ka mingitelt muudelt loomadelt, siis nüüd on teadlased geneetiliselt kaardistanud ühe sipelgaid õgivatelt imetajatelt pärit viirused ning leidnud, et need on 99 protsendi lõikes sama genoomiga, mis uus koroonaviirus nCoV-2019. Kes on see imetaja?
5. Milline mõtteline joon ühendab Tartut Lesbose saare, Bloemfonteini linna ja Kotka linnaga?

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Mõistkond

6. Pildil olev seltskond on teinud midagi korduvalt koos ja valmistub sama tegema käesolevalgi aastal. Mis on nende ühine nimi?

7. Ilmar Truverk, Sander Aas, Sander Paljak, Kristjan Lind ja Joanna Kordemets. Nimekiri on lõplik ega kuulu täienemisele. Kellega tegu?
8. Millist riigipiiri ületades tuleb kella kruttida 3 ½ tunni võrra? Nimetage need kaks riiki!
9. Läänud nädalavahetusel Colorado osariigi Kaljumäestikis Steamboat Springsi linnakeses lendas 1270 kg raskune ja 1,5 m läbimõõduga laeng 670 m kõrgusele ja tekitas kõigi aegade võimsaima ... mille?
10. Mis tehnoloogia võtmeküsimus on naatriumi- või muude metallide sooladel põhinev jahutussüsteem? Esimest prototüüpi on oodata lähema kümne aasta jooksul.

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Möistkond

11. Millist kohta on Günther Reindorff kujutanud joonistusel “Sibeliuse “Finlandia””?

12. Küsitavat asja hakati esmakordselt tootma 1949.a. Riias. Seda võib suures koguses tarbimas näha vanake Hottabõtsit kehastavat näitlejat samanimelises 1956.a Vene lastefilmis. Turustati toodet “Mazulis” (“Põnn”) nime all. Seitsmekümnendatel viidi tootmine üle liinile. Samal ajal hakati seda tootma ka ülejäänud Baltimaades, kus see muutus ülipopulaarseks. Toode tungis 2005. a lausa Eesti riigi tasemel poliitikasse. Millest jutt?
13. Täna 248 aastat tagasi 1772.a avastas Lõunamannert otsinud Prantsuse ekspeditsioon saarestiku, mida võib pidada maailma üheks üksikumaks paigaks. Selle pindala on 7215 ruutkilomeetrit ja asub see 3200 km lähimast asustatud paigast, milleks on Madagaskar. Püüasukate seas on pingviinid, põhjapõdrad ja 3500 lammast. Inimestest töötab seal poolsada kuni sada sõjaväelast, inseneri ja teadlast. Nime on saarestik ja peasaar saanud avastusretke komandöri eesnimega Yves-Joseph. Mis saarestik?
14. See raamat ilmus esmakordselt 1740 Johann Daniel Gruberi väljaandel. Esimene täielik tõlge eesti keelde ilmus 1881–1884 Jaan Jungi poolt. Teos on tõlgitud läti, leedu, vene ja inglise keelde, viimane eestikeelne väljaanne ilmus 2008. aastal. Teose autor oli Läti aladele jääva Rubene kiriku preester.
15. 2001. aastal ostis USA kongressi raamatukogu 10 miljoni dollari eest saksa kartograafi Martin Waldseemülleri kaardi. See on ilmselt kalleim kaardiost, mis iial on maailmas tehtud. Miks kaart osteti?

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Mõistkond

16. 2019. aasta Eesti enimmüüdud raamatud olid „Minu Eesti seiklus“ 20 769 ja „Путешествие по моей Эстонии“ 12 950 eksemplariga. Kes oli nende raamatute autor.
17. Kuuldav laul on atozoe keeles. See kuulub keelkonda, mis on nime saanud jõe järgi. Mis jõe kallastel seda keelt kõneletakse?
18. Kahe kuu pärast esilinastuvas seiklusfilmis “No Time to Die” kihutab James Bond lausa nelja erineva Aston Martiniga. Kolm neist kuuluvad filmiklassikasse, neljas aga jõuab seeriatootmisse alles järgmisel aastal. Tegemist on edasiarendusega Aston Martin Valkyrie sarjast, mis peaks sobima nii võidusõidurajale kui tavakasutusse. Mudeli tööpealkiri oli “Valküüripoeg” (“Son of Valkyrie”), aga päris see käiku ei läinud. Mis on selle automudeli nimi?

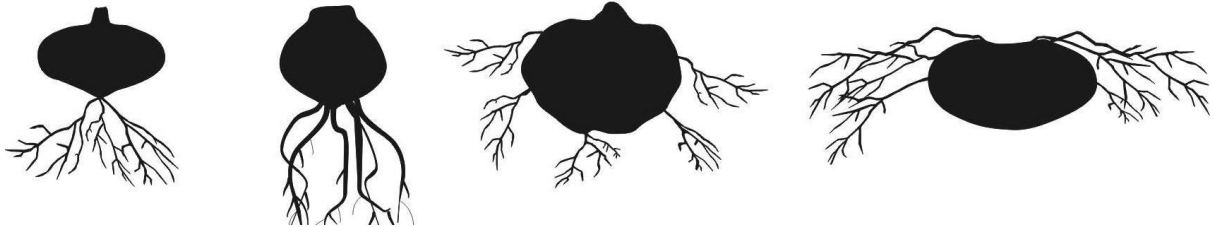
19. Saaremaa Valjala juuretega publitsisti, prosaisti ja luuletaja Bernhard Viidingul ilmus 1999. aastal luulekogu „Katsu ilma kartsata elu peale minna“. See lause on Saaremaal ja üldse Lääne-Eesti murretes olnud suhteliselt levinud. Mida tähendab *kartsas* ja mida *elu*?
20. 1989 Henn Saari; 1990 Hella Keem, Erich Raiet; 1991 Pent Nurmekund; 1992 Rein Kull, Valev Uibopuu; 1993 Rudolf Karelson, Uno Liivaku; 1994 Nikolai Baturin, Paul Saagpakk; 1995 Lennart Meri; 1996 Juhan Peegel 2017 Marja Kallasmaa; 2018 Reet Kasik; 2019 Krista Kerge; Tegemist on Wiedemanni keeleauhinnaga. Kes sai aastal 2020?

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Mõistkond

21. Mis aadressil toimub praegune mälumäng?
22. 1930. aastatel ehitatud Helsingi olümpiastaadioni torni kõrgus on seotud ühe spordiala tulemusega. Küsime spordiala.
23. Eestisse jõudis see 1877. aasta lõpus, kui seda demonstreeriti Tartus Jaani kiriku juures. Esimene eestlane, kes seda kasutas oli Johan Voldemar Jannsen. Neli aastat hiljem kasutati seda praktilises asjaajamises Kundas ja Viljandis. Millest on jutt?
24. Küsitav veekogu on üks Tallinna suuremaid ja tõenäolisemalt sügavamaid. Tema sügavuseks on mõõdetud 8 m (Ülemiste järve maksimaalne sügavus on 6 meetrit). Veekogul armastavad pesitseda ja puhata veelindudest naeru- ja kalakajakas, sinikael-part, kümnokk-luik, tuttvart, tuttpütt, lauk. Järve lasti 2009. aastal 350 karpkala. Veekogu on olnud tuntud ka teiste nimede all, kui Tallinna nimekomisjon kinnitas 2011. aastal just selle nime. Mis nime kannab järv?
25. Selle linu pesa märgati esimest korda 1841. aastal Vastseliinas. Sadakond aastat hiljem oli ta peamiselt levinud Lõuna-Eestis, tänaseks on küll areaali laiendanud, kuid näiteks Hiiumaale pole ta välja arvatud eksikülalisena tänaseni jõudnud. Mis linnuliigist on jutt.

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Möistkond

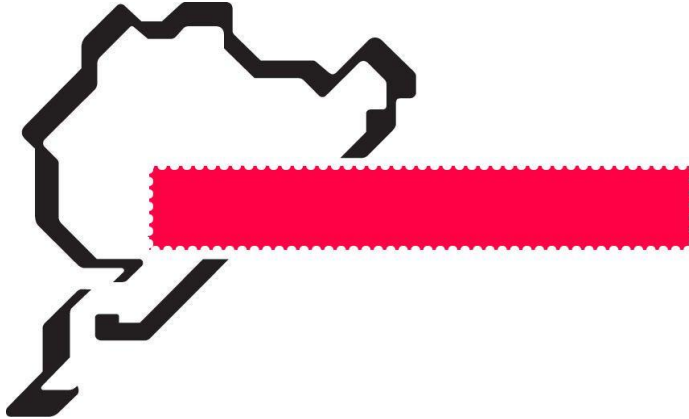
26. See temperatuuriskaala sai alguse 18. sajandil ja erines Celsiuse skaalast selle poolest, et vee jäätumise ja keemise vahe jagati 80ks (mitte 100ks). Paljudes piirkondades oli see kasutuses kuni 19. sajandi lõpuni ja Venemaal veel 20. sajandi alguseski. Ning mingites Itaalia pika ajalooga juustutööstustes veel tänapäevalgi. Mis skaala?
27. Meil tuntud toataim võiks brutaalse ja labase keeleväänamise tulemusel tähendada mingi geograafilise objekti kehaosa. Õnneks ei mõtle keegi sellest nii (tänapäevani). Tema teine nimi on tsüklaamen. Kuulub nurmenukuliste sugukonda. Kultuuristamine algas Prantsusmaal ja Hollandis. Inglismaal kutsutud ka sealeivaks (need elajad olevad söönud seda). Joonisel selle taime maa-aluse osa kujusid:

28. Küsitav korporatsioon sai alguse sama perekonna kudumisvabriku ühe haruna 1933. aastal linnas, mis tänapäeval kannab korporatsiooni nime. Esimene sõiduauto mudel Model AA läks tootmisse 1936. aastal. 2014. aastal lasi küsimuse subjekt müügile maailma esimese kütuseelemendil töötava sõiduauto. Üks veebientsüklopeedia peab vajalikuks toonitada, et korporatsioonil on probleeme ületöötamisest tingitud surmadega ja toob selle kinnituseks kaks näidet.
29. See teadlastele antav autasu (medal) on üsna omanäoline. See on Eesti Teaduste Akadeemia kõrgeim tunnustus informaatika ja tehnikateaduste valdkonnas (Karl Ernst von Baeri medal näiteks on autasu elu- ja maateaduste alal). Seda antakse välja mitte sagedamini kui kord nelja aasta jooksul, ja ainult siis, kui leidub sobiv kandidaat. Seni (alates 2003) on selle pälvinud Hillar Aben, Jüri Engelbrecht ja Raimund Ubar. Viimane sai selle 2013. aastal ja ju siis pole edaspidi sobivat kandidaati leidunud. Medal kannab nime ühe tuntud teadlase järgi, kes oli esimese Eestis ehitatud elektronarvuti loomise initsiaator ja aastail 1964–1977 oli ENSV Teaduste Akadeemia asepresident.
30. Küsime mittersüsteemset pikkusühikut, mis võrdub ühe kümnendikuga nanomeetrist. Ühik on oma nime saanud füüsik-astronoomi järgi. Ühiku kasutamise põhjusena tuuakse välja, et selle suurus on kõige lähedasem mõõdetavate objektide suurusele.

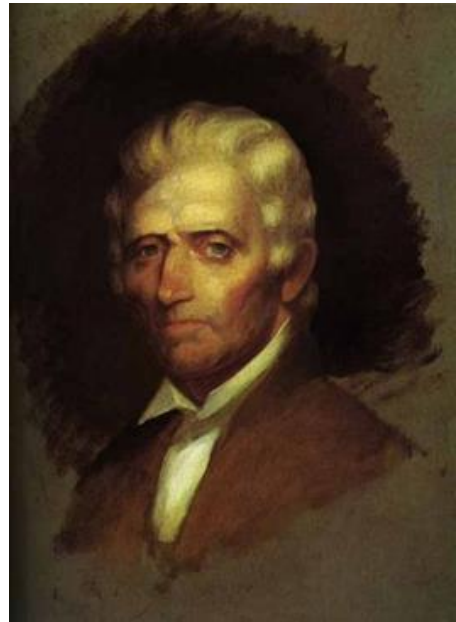
Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Mõistkond

31. Näete logo, millel nimi on peidetud punase kasti taha. Läheduses paikneb nimekaimust asula, mis ladina ja kohaliku keele kombinatsioonist tuletatult tähendavat musta mäge. Logoga seotud koht asub Eifeli mägedes ja sai tänase tähenduse 1920. aastatel. Mis logo?

32. "Värdjad. Munnid. Lojaalsed koerad. Kärnased ja täissittunud, kotte lakkuvad koerad. te peate mulle paberit juurde tooma, kui te midagi teada tahate." Nii algab 2004. aasta romaanivõistluse võidutöö. Autor ja teos?

33. Enamus ameeriklasi teavad sellist meest nagu Daniel Boone (1734-1820). Ta on üks kuulsamaid Ameerika pioneere ja tema eestvõttel asutati esimesed asulad lääne poole Apalatše. Siiski pole see mees tundmatu ka Eesti kultuuriloos, pigem isegi vastupidi. Eestlaste hulgas on ta ilmselt ehk tuntumgi. Küsimegi, mis nime all tunneme teda meie.

34. Küsitavad kaks aiakultuuri käivad statistikas sageli koos ning on samast perekonnast. Kuigi tegemist on eri liikidega annavad nad ka ristandit, mida kasvatatakse ka eraldi kultuurina. Ristandi nimi on josta (ing k nt Jostaberry).
35. Numbriküsimus. Selleks, et veebilehele pöörduja saaks täpselt teada, mida veebiserver tema pöördumisele vastas, on loodud vastavad serverikoodid, mida nimetatakse HTTP olekukoodideks. Ilmselt on neid koodi näinud iga internetikasutaja. Üheks suuremaks staariks selles serverikoodide grupis on ilmselt kood, mis ilmub ekraanile, kui lehekülge ei leitud. Mis on see kood?

Tartu meistrivõistlused mälumängus, 2020, küsib Mõistkond

36. Mis? Hiina oli selle tegevusharu poolest maailmas 2017. aasta seisuga esimesel kohal ja kulutas selleks aastas 111 megavatti, järgnesid Gruusia 60 ja USA 27 megavatiga. 7. kohal oli Eesti 2 megavatiga. Osade vastava alal spetsialistide arvates on tegevus lihtsalt kollektiivne pettekujutelm.
37. Briti mainekaim kirjandusauhind loodi 1968. aastal Prantsuse Goncourti kirjanduspreemia eeskujul. Auhind on tunnustuseks parimale aasta jooksul ilmunud täispikale ingliskeelsele romaanile. Kui varem võisid kandideerida autorid Ühendkuningriigist ja selle endistest asumaaedest, siis alates 2014.a. võivad kandideerida autorid üle kogu maailma, tingimuseks vaid, et teos peab olema inglise keeles ning avaldatud Ühendkuningriigis. 2019 said auhinna Margaret Atwood "The Testaments" ja Bernardine Evaristo "Girl, Woman, Other". Auhinna nimi?
38. Näete ühte Botticelli illustratsiooni "Dekameronile" (1483). Küsime, mis puud on seal pildil? Need on levinud Vahemere piirkonnas ja köidavad pilku eelkõige omapärase võraga.

39. Tänavaid on eri aegadel eri võimude poolt ikka ümber nimetatud. Tartus Karlova linnaosas on täna Kalevi tänav, Salme tänav ja Linda tänav. Mis olid nende tänavate eelmised nimed?
40. Ühine nimi? Šoti saar, Prantsuse-Saksa mäestik ja veinipiirkond, mäeahelik Kuul, haldusüksus Šveitsis, spetsiifilisi kodumasinaid tootev ettevõtte, raamatupood Sydneys. Loetelu võib (aga ei pea) jätkata.